

Vanad pildid otsivad abi

Vahur Puik
fotopärandentusiast
MTÜ Eesti Fotopärand

► Sel aastal avaldab Lääne-Harju valla ajaleht igas numbris valts huvitavaid ajaloolisi pilte. Tutvustame ka toredat interaktiivset avalikku võimalust Ajapaik.ee, mis ühtaegu nii koonnab vanu fotosid kui ka kaasab huvilisi neid uurima ja infoga täiendama.

Ajaloolised pildid kui piisk ookeanis

Kui iga päev sünnib maailmas miljardeid uusi fotosid (viimased 5 aastat on aastast pildistatud üle triljoni pildi), siis minevikku enam pildistada ei saa. Mõõdund aegadest on need pildid, mis

Eesti muuseumide ja arhiivide fotokogudes on kokku ehk paar miljonit fotot, millest suur osa ootab alles digiteerimist.

on, ja juurde neid ei teki. Eesti muuseumide ja arhiivide fotokogudes on kokku ehk paar miljonit fotot – suurtes kogudes on mõnisada tuhat ühikut, väikestes ja keskmistes paarist tuhandest mõnekümne tuhande ühikuni. Lakkamatult paisuva digitaalse pildimaterjali ookeanis on ajalooline fotopärand vaid piisk, ent fotokoguhoidjate vaatenurgast on need siiski ühed arvukamad kollektsioonid, millest suur osa ootab alles digiteerimist.

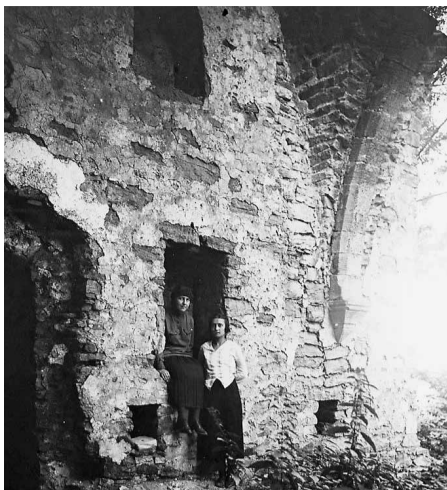
Lisaks avalikele kogudele on pilte ju ka erakogudes – need ringlevad ostumüügikeskkondades kui hinnatud kaup kollektsionääride hulgas ja tekitavad diskussioone ja nostalgiahunguid Facebooki-gruppides. Loomulikult on palju fotomaterjali endiselt ka põõningutel ja sahtlites klaasnegatiivide ja

kalkapaberis filmirullidena, albumites ja Salvo slaidikarpides. Juba digiteeritud avalike fotokogude pildimaterjal on kättesaadav muuseumide veebiväravas Muis.ee, rahvusarhiivi fotode infosüsteemis Fotis jt repositooriumides. Kui tahame seal pilte leida, siis sõltume seni pea üksnes tekstist ehk sellest, mismoodi pilt kirjeldatud on. Kirjeldused aga ei ole kunagi ammendavad, enamasti on need pildi tegemise või kogusse jõudmise ajast pärit infoga. Ei ole ka harvad juhused, kui kirjeldus on vigane või täitsa vale.

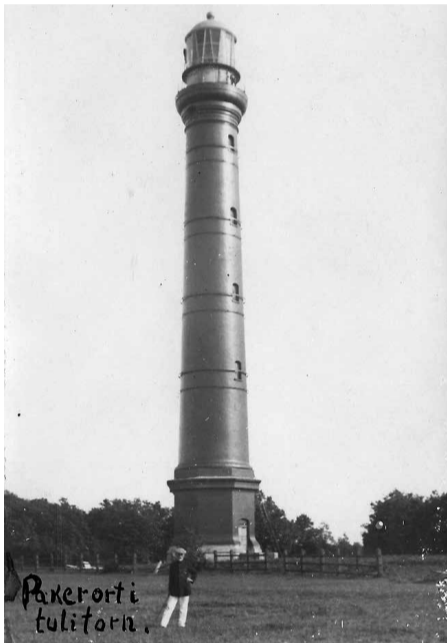
Igaüks saab käe külge panna

Mugavam oleks, kui mingi koha pilte otsides võiksime lihtsalt võtta lahti kaardi, suurendada meid huvitava koha välja ja vaadata, milliseid pilte sellest on. Asja juures on üks “aga” – kust peaksid vanad digiteeritud fotod saama külge täpsed geograafilised koordinaadid, mis neid kaardil näidata laseks. Ainumõeldav lahendus on talgutöö ehk ühisloome korras. Igaüks, kes tunneb ära mõnel vanal fotol kujutatud koha, saab aidata selle kaardil märkida õigesse kohta – sinna, kus pilti tehes seisis fotograaf, märkides lisaks ka pildistamise suuna. Need andmed on lõpliku ja ei sõltu enam sellest, kui hooned vahetavad funktsioone või aadresse (nagu hiljuti seoses haldusreformiga või mõõdund sajandil korduvalt eri võimude ja okupatsioonide tõttu). Just sellise võimaluse pakkumiseks saigi üheksa aastat tagasi ellu kutsutud veebiplatvorm Ajapaik.ee.

Ajapaiga eesmärk ja põhimõte on, et kõik saavad aidata vanu pilte oma teadmistega täiendada. Ajapaiga kaks kesket ülesannet on piltide asukoha märgendamine ning vanade fotode kõrvale tänapäevaste ülepildistuste lisamine, nii et tekib kõigile tuttav enne-ja-nüüd pildipaar. Selliste nn refotode tegemiseks on Ajapaigal oma mobiilirakendus (seni üksnes Androidile), mis teeb ülepildistamise eriti lihtsaks, sest näitab kasutajale lähimaid vanu pilte ning pildistamisrežiimis asetab ajaloolise kaadri poolläbipaistvalt kaameravaate peale

Eestiga seotud pilte on ka väljaspool Eestit – pilt Padise kloostrist Rootsi muinsuskaitseameti kogust, mis Ajapaika on jõudnud hoopis Vikipeedia pildipanga Wikimedia Commonsi kaudu. Mida rohkem vanu pilte jõuab digikujule ja analüüsitavaks, seda tõenäolisem on, et võib õnnestuda tuvastada veel ka inimesi vanadel fotodel. (Rootsi Muinsuskaitseamet, ajapaik.ee/photo/184108/)

Pakri tuletorni pilte otsides ei pruugi selle peale tulla, et otsingusse võiks hoopis kirjutada “Pakerorti tuletorn”. (Rahvusraamatukogu Digar:70492, ajapaik.ee/photo/39690/)

– nii on väga mugav vana vaade tänapäevaga kohakuti asetada. Mõõdund aastal lisasime Ajapaika ka inimeste tähistamise võimaluse, nüüd on iga näo juurde võimalik märkida pildil oleva inimese nimi. Platvorm otsib ise pildidelt nägusid ning kasutajate ülesandeks jääb need isikute nimedega siduda. Kasutaja saab ka ise näo ümber kasti tõmmata.

Vanadel piltidel on palju infot

Ka kõikvõimalik muu info, nii teadmised-mälestused kui ka lihtsalt muljed-mõtted pildi koh-

ta on oodatud pildi kommentaaridesse. Aga kaardile märkimisest keerulisemgi on piltide dateerimine, sest need on sageli väga umbmäärased. Dateerida saab väga erinevate teadmiste toel – keegi oskab hinnata riideid inimeste seljas, keegi teine teab hoonete ümberehitamise lugu vms, ühte- ja teistpidi (pärast või enne mingit kindlat kuupäeva) avatud dateeringute abil selgub kitsam ajavahemik jne. Ajapaigas saab omavahel siduda ka sama foto eri eksemplare – ühes kogus võib olla negatiiv, teises

samast pildist trükitud postkaart, ühe eksemplari juures on üks info, teise juures teine, aga praegu neid seoseid mujal välja toodud ei ole. Värskeima täiendusena saab Ajapaigas aidata ümber kirjutada ehk transkribeerida vanade postkaartide tagakülgede sõnumeid.

Ajapaik ootab pildilisi

Ajapaik ei piirdu aga üksnes pildimaterjaliga Eestist ja avalikest muuseumidest-arhiividest. Kui vaadata Ajapaiga kaarti (ajapaik.ee/map), siis näeme, et kuigi mõ-

ningates kohtades on piltide tiheus väga suur, on palju katmata kohti. Muidugi on Ajapaigaski veel palju pilte, mis on kaardistamata, aga selge, et kogudes on valgeid laike, seepärast on väga oodatud ka pildid erakogudest. Mõõdund sügisel alustasime näiteks koostööd Taebala raamatukoguga, kes on aidanud kokku koguda ja digiteerida oma paikonna pilte ning need Ajapaika lisanud. Seda võib aga teha igaüks. Kõik on oodatud Ajapaika täiendama oma isikliku pildimaterjali ja teadmistega!

On haruldane, et pilt on nii täpselt dateeritud, aga hetkel ei ole ühegi pildil oleva sõjaväelase nime teada... (Haapsalu ja Läänemaa Muuseumid SA HM F 1676:15 Ff, ajapaik.ee/photo/81052/)

Sama pilt nagu sellel Vasalem-mast Väike-Maarse saadetud postkaardil on veel ühes Maanteemuuseumis albumis, aga ka Harjumaa muuseumis. Kaardi tagaküljel on pikk sõnum, mille transkribeerimisel saab igaüks kaasa lüüa. (Rahvusraamatukogu nlib-digar:70567, ajapaik.ee/photo/28903/)

On küll teada, et pildil on Vasalemma apteek, aga kes võiks olla pildil olev naisterahvas? (Harjumaa Muuseum HMK _ F 3368, ajapaik.ee/photo/116991/)

Tulge Padise kandi ajalugu uurima!

Piia Kärssin
Lääne-Harju Koostöökoogu projektijuht

► Veebruaris käivitub LEADER-meetme toel kaheaastane piirkonna ajalugu käsitlev projekt „Ajalugu koduaknast. Harju-Madise ja Risti kihelkonna ajalootaljud.“ Ajaloo projekti ellukutsujaks on MTÜ Äigarid.

Projekt aitab elavdada huvi kodukoha ajaloo vastu ja soodustab koduloo põhjalikumat uurimist. Erinevates õpitubades ja meistriklassides (kokku 8) saavad osalejad teadmisi isikuarhiivide, arheoloogia, suulise pärimuse kogumise, perekonnanaloo ning arhiivimaterjalide lugemise ja analüüsimise kohta. Projekti käigus korraldatakse piirkonna tuntud koduloo-urija Heino Ridbecki isikuarhiiv. Samuti valmib ülevaade olemas-

olevatest Harju-Madise ja Risti kihelkonna ala puudutavatest arhiivimaterjalidest ja käsitlustest, et kergendada koduloo-urijate orienteerumist erinevates materjalides.

Projekti on kaasatud ajaloolane, kelle isikliku uurimistöötulemusel valmib teaduslik artikkel seni uurimata allikate baasil,

Projekt aitab elavdada huvi kodukoha ajaloo vastu ja soodustab koduloo põhjalikumat uurimist.

mis asuvad Rootsi Riigiarhiivis ja käsitlevad Padise kroonumõisa aega. Samuti näeb ilma valgust trükis, mis on abivahendiks koduloo uurimisele ning tutvustab projekti käigus ilmsiks tulnud põnevaid ajaloolisi seiku ja fakte.

Esimene üritus toimub 22. veebruaril kl 12.00 vastrenoveeritud valitsejamajas Padisel. Avaseminaril tutvustatakse lähemalt projekti sisu, ettekanded on ajaloolaselt Aivar Põldveelt ja arheoloog Villu Kadakalt ning oma koduloo uurimise kogemusest räägivad koduloolased Evi Juhkam, Toivo Kalve ja Krista Kohtla. Info ja registreerimine piia@hotmail.com, tel 56 486 870. Jooksev info ürituste kohta Facebooki lehel Äigarid.

Projekti kaastahastatakse Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondi LEADER-meetmest.

Kartulivõtutaljud.

FOTO: ERAKOGU